

Mij dunkt, hier is deze gevolgtrekking op haar plaats: Tenzij in onze Maatschappij deelneming aan eenig wettelijk referendum verplicht worde gesteld, schaffe men het af.

II. *Het verslag van de algemeene vergadering.* Het hoofdbestuur stelt in voorstel *e* aan de algemeene vergadering voor, om voortaan van het verhandelde in de algemeene vergadering, alleen de onderwerpen, de amendementen, de moties, de besluiten en de sprekers openbaar te maken en het stenografisch verslag in het archief op te bergen.

Dit voorstel treft het maatschappelijk leven in het hart.

Opneming van enkele besluiten en — vriendelijke tegemoetkoming aan menselijke ijdelheid — ook van de namen der sprekers, is voor dat leven geheel onvoldoende.

Op een deugdelijk verslag van de algemeene vergadering hebben de leden onze Maatschappij recht. Wie niet ter algemeene vergadering kan komen, wil thuis het verslag kunnen lezen. Ducht men gebrek aan belangstelling voor de lectuur, dan overwege men middelen om het verslag zoo spoedig mogelijk na afloop eener vergadering te laten verschijnen.

Een *stenografisch* verslag behoeft het niet te zijn, moet het zelfs bij voorkeur niet wezen. Wij kennen van onze vergaderingen zeer goede beknopte verslagen. Maar een couranten-verslag is geheel onvoldoende.

Geeft den sprekers de vrijheid zelf het gesprokene in engen vorm te stellen, vergelijk dat met het stenogram of, laat iemand, bijvoorbeeld de stenograaf (een van onze stenografen heeft daarvoor bijzondere geschiktheid), een kort verslag maken en zend dit den sprekers ter keuring toe. Is het verhandelde in onze Maatschappij van zoo weinig beteekenis voor de vaderlandsche sociale geneeskunde en haar geschiedenis, dat de gedachtengang, die in eenig besluit uitloopt, wel ongedrukt kan blijven? En is voor weglating een kastekort voldoende reden?

Hoe stelt het hoofdbestuur zich het gebruik van het stenogram voor door hen, die ter wille van de ontwikkeling van het geneeskundig verenigingsleven zich aan de geschiedenis van onze Maatschappij laten gelegen zijn? En als twee of meer leden tegelijkertijd het behoeven? Of ligt het te Amsterdam ter inzage? En dan dat wegbergen in een tijd, waarin openbaarheid voor ons zoo noodig is. Noodig tegenover de regering, tegenover de leiders der arbeiders in Tweede Kamer en in groote ziekenfondsorganisaties. Wij hebben niets te verheimelijken en bovendien, als de vertegenwoordigers der geneeskundigen in hun algemeene vergadering beraadslagen, is openbaarmaking van die beraadslagingen plicht.

Prof. PEKELHARING herinnerde in zijn, overigens door mij bestreden stukje, aan de *Staten Speciaal* van GERRIT JAN MULDER. Is zelfs een verkort, maar openbaar verslag van de beraadslagingen dier *Staten* van onvoldoend belang om geldelijke offers te rechtvaardigen?

Het verslag, goed ingericht, beknopt en toch volledig, moet de belangstelling onder de leden gaande houden en opwekken. De kleurloozen behoeven in aantal niet toe te nemen. En zij zullen toenemen, als van de algemeene vergaderingen alleen de dorre besluiten en de bij afwezigheid van het gesproken woord, *stomme* sprekers worden vermeld. Een algemeene vergadering, die een voorstel aanneemt als voorstel *e* van het hoofdbestuur, teekent haar vonnis van onbelangrijkheid.

's-Gravenhage, 6 April 1919.

A. SIKKEL.

Dr. BRONGERSMA EN DE MAATSCHAPPIJ.

Prof. KOUWER vindt de woorden, waarmede dr. BRONGERSMA het voorzitterschap van de afdeling Amsterdam der Maatschappij aanvaardde, te... „merkwaardig”, aangezien BRONGERSMA „nog kort geleden met gevaarlijke kracht heeft aangedrongen op het uittreden der specialisten uit de Maatschappij”. Prof. KOUWER wordt daarover gekapitteld door dr. HAMAKER, die den handschoen opneemt voor BRONGERSMA. Toch is KOUWER dichter bij de waarheid dan HAMAKER. De lezer oordeele!

Indien BRONGERSMA inderdaad „de begeerte had de specialisten in de Maatschappij te houden”, dan huldigt hij de leer, dat het doel de middelen heiligt, en heeft hij

getoond in de keuze der middelen gansch en al niet kieskeurig te zijn. Na de algemeene vergadering der Maatschappij van 2 Mei 1918 heeft BRONGERSMA, zoo niet met „gevaarlijke”, dan toch met groote suggestieve kracht in de specialisten-vergadering 1) betoogd, dat het nu lang genoeg geprobeerd was in de Maatschappij. De belangen der specialisten waren (o. a. toen de ziekteverzekering-wet-TREUB aanhangig was) door de Maatschappij met voeten getreden. Wij konden in het hoofdbestuur niet meer zien een bestuur, dat voor onze belangen opkomt. Wij hadden 4 jaren lang al het mogelijke gedaan om te komen tot een goede organisatie. BRONGERSMA hoopte, dat de Alg. Ned. Vereeniging van Medische Specialisten zou begrijpen, dat zij moest maken een organisatie buiten de Maatschappij. Dan zal er iets bereikt kunnen worden. Een afgetreden minister had hem eens gezegd, dat het hem als minister getroffen had, dat wanneer er een advies kwam namens de Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst, daarin dan alleen stond wat de meerderheid wilde en nooit wat de minderheid wenschte. BRONGERSMA stelde voor, de statuten der Alg. Ned. Vereen. v. med. specialisten zóó te veranderen, dat het lidmaatschap der Vereeniging onvereinigbaar werd verklaard met het lidmaatschap der Maatschappij. Dit denkbeeld vond geen algemeene instemming, maar in de Amsterdamsche Specialistenvereeniging werd op voorstel van BRONGERSMA een besluit in dien geest genomen.

Toen kwamen de nieuwe voorstellen van het hoofdbestuur en van de C. V.. In de algemeene vergadering der Alg. Ned. Vereen. v. med. specialisten, waarin die voorstellen besproken werden 2), zei BRONGERSMA aangaande de in die vergadering geopperde meening, dat de Maatschappij moet ophouden vakvereiniging te zijn: wanneer dat bereikbaar was, dan zou daarvoor ongetwijfeld veel te zeggen zijn, maar om dat gedaan te krijgen, is noodig, dat wij specialisten één geheel vormen. Met even groote wel-sprekendheid als hij enkele maanden tevoren de in aantocht zijnde wet-TALMA had gebruikt als middel om de specialisten de Maatschappij te doen verlaten, maakte BRONGERSMA nu van hetzelfde middel gebruik om aan te toonen, dat de uitgetreden specialisten weer in de Maatschappij moesten terugkeeren. En toen even later in een vergadering van de afdeling 's-Gravenhage der Algemeene Ned. Specialistenvereeniging BRONGERSMA op deze inconsequentie werd gewezen, verdedigde hij zich door te zeggen, dat hij den eersten keer de wet-TALMA nog niet zoo goed kende! Terecht werd hem hierop tegemoet gevoerd, dat wij, wanneer BRONGERSMA de wet-TALMA nog beter zou kennen, mochten verwachten, dat hij dan wellicht de meening zou verkondigen, dat de specialisten toch beter zullen doen met de Maatschappij te verlaten.

Toen in de algemeene vergadering der Alg. Ned. Vereen. van med. Spec. van 27 October l.l. van verschillende zijden de C. V.-voorstellen voor de specialisten onaannemelijk werden verklaard, o. a. omdat als voorwaarde daaraan verbonden was de bepaling, dat het lidmaatschap van de specialistenvereeniging onvereinigbaar zou zijn met dat van de Maatschappij, zeide BRONGERSMA: Wanneer de voorstellen van de C. V. worden aangenomen, dan brengt de goede trouw mee, dat men niet tegelijk lid kan zijn van twee vakvereinigen. Dan zal ik persoonlijk voor deze vereeniging bedanken. De voorstellen werden aangenomen, maar BRONGERSMA bedankte niet als lid van „deze vereeniging”, hield zijn A. S. V. in stand, maakte zelfs in die vereeniging het lidmaatschap weer wél vereenigbaar met dat van de Maatschappij, en verklaarde in de algemeene vergadering der Alg. Ned. Vereen. van med. spec. op 2 Februari l.l., dat het niet gewenscht was deze vereeniging te ontbinden, omdat men nog niet zeker er van was, hoe de zaken in de Maatschappij zouden loopen. Hij gispte sterk de wijze, waarop het tegenwoordige hoofdbestuur is tot stand gekomen en toonde alle vertrouwen te missen in het college, dat thans de leiding der Maatschappij in handen heeft.

En in diezelfde maand Februari aanvaardde BRONGERSMA het voorzitterschap van den Amsterdamschen kring en hield hij de rede, waaraan KOUWER aanstoot heeft genomen.

1) Zie *Maandbl. v. Soc. Geneesk.* van 27 Juli en 31 Augustus 1918.

2) Zie *Maandblad v. Soc. Geneesk.* van 30 November en 11 December 1918.

Inderdaad, niet alleen de woorden, door BRONGERSMA bij die gelegenheid gesproken, maar zijn geheele optreden is wel zéér... merkwaardig.

's-Gravenhage,
6 April 1919.

P. C. DIJKGRAAF.
J. EXALTO.
E. W. DE FLINES.
J. DE GROOT SR.

TERUG NAAR DE ADERLATING?

Naar aanleiding van het stuk van collega IDE in het *Tijdschrift* van 22 Maart j.l. mag ik misschien enkele aanhalingen doen uit het *Journal medical française* van Januari 1919, welk nummer geheel aan de griep gewijd is. In een artikel van RÉNON, de hedendaagsche behandeling van de griep, komt o. a. voor: „Het afnemen van bloed is volstrekt noodzakelijk bij de behandeling van elke griep, in welken vorm ook. Ik ben overtuigd, dat vele grieplijders kunnen genezen, indien men, zooals ik steeds aanbeveel, terstond na het begin der ziekte bloedige koppen in groot aantal zet”. Verder: „In vele gevallen zou de aderlating meer aanbeveling verdienen, maar deze is vaak moeilijk; door de groote viscositeit van het bloed loopt het bloed moeilijk zelfs door dikke naalden. Een aderlating van 300, 400 en 500 gram kan slechts een gunstig gevolg hebben”. En verder bij de behandeling van eenvoudige gevallen van griep: „steeds aan de longbasis vijf à zes bloedige koppen. Deze overvloedige plaatselijke bloedonttrekking is volstrekt nodig, zelfs als de zieke geen enkel teeken van longaandoening vertoont. Het is het beste middel om verwickelingen van den kant van de ademhalingsorganen te voorkomen”. Bij de behandeling van den dyspnoischen vorm: „De aderlating is de voornaamste behandelingswijze. Men moet overvloedig aderlaten en talrijke bloedige koppen zetten, die men de volgende dagen herhaalt”. In het artikel van LACASSAGNE, over pathologisch-anatomische en bacteriologische onderzoekingen bij griep, kan men wel een verklaring vinden voor het nut der aderlating. In het begin der aandoening vindt men een grooten bloedrijkdom van de longen met ontstekingsoedeem vooral van de onderste deelen. Bij optreden van verwickelingen komen de bacteriën, die de secundaire besmetting veroorzaken, uit de kleinste bronchiolen en vinden een goeden voedingsbodem in het ontstekingsoedeem, waarschijnlijk veroorzaakt door den (primairen) verwekker van de griep. Bloedonttrekking kan dit oedeem verminderen en zoo verwickelingen voorkomen.

Wij zien dus, dat aderlatingen, tenminste in Frankrijk, evenmin als het opwekken van ettering (fixatie-absces), niet tot de geheel verlaten, oude middelen behooren.

Breda, 1 April 1919.

P. W. WIJSMAN, Offic. van Gez..

BERICHTEN.

BUITENLAND.

BERLIJN. — **Ziekenhuisbehoefte en ziektevooruitzichten.** In een opstel van GOTTSTEIN in de *Deutsche med. Wochenschr.* komen eenige cijfers voor, die een denkbeeld geven van de stijging der behoefte aan ziekenhuisverpleging onder de bevolking. In Pruisen zijn in de jaren 1902, 1910 en 1913 van ieder millioen inwoners resp. 22906, 32986 en 36837 in ziekenhuizen opgenomen. De gemiddelde duur der verpleging is daarentegen gedaald van 32.85 tot 27.84 dagen. GOTTSTEIN meent dit voor een deel te mogen toeschrijven aan een gunstigen invloed van een ruimere gelegenheid tot verpleging. Als men het aantal verpleegdagen per millioen inwoners berekent, krijgt men voor de drie jaren resp. 752462, 968799 en 1025542; de toeneming der gelegenheid tot verpleging is dus niet zoo bijzonder sterk gestegen en het zou wel kunnen zijn, dat de groote aandrang om te worden verpleegd in een ziekenhuis, als vis a tergo de zieken iets sneller uitdrijft dan vroeger en dat daardoor de verplegingstijd korter is geworden.